

"... Yani, kâinatın ekser hikmetleri, maslahatları, gayeleri insana baktığı için, güya insandaki cilve-i kayyûmiyet, kâinata bir direktir." İnsanı kainata direk yapan vazife nedir?

"Kâinata tecellî eden kayyûmiyetin cilvesi, vâhidiyet ve celâl noktasında olduğu gibi, kâinatın merkezi ve medarı ve zîşuur meyvesi olan insanda dahi, kayyûmiyetin cilvesi, ehadiyet ve cemal noktasında tezahürü var. Yani, nasıl ki kâinat sırr-ı kayyûmiyetle kaimdir; öyle de ism-i Kayyûmun mazhar-ı ekmeli olan insan ile bir cihette kâinat kıyam bulur. Yani, kâinatın ekser hikmetleri, maslahatları, gayeleri insana baktığı için, güya insandaki cilve-i kayyûmiyet, kâinata bir direktir."(1)

İnsanı, hem kainatın halifesi, hem de kainata direk yapan sır, insandaki külli ibadet kabiliyetidir. Allah insanı öyle geniş ve yüksek bir mahiyet ve fitratta yaratmıştır ki, bütün kainatı ve bütün alemleri kuşatır ve hepsine açılan bir penceresi vardır. İnsanın tat alma duyusu olan dili, lezzetler alemine açılan bir penceredir. Akıl manalar alemine açılan bir kapı, kalp ise Allah'ın Zatı ve sıfatlarına ait muhabbete bir mahaldir.

İnsan, sahip olduğu bu geniş duygu ve mahiyet ile Allah'ın bütün isim ve sıfatlarını tartıp ölçebilir bir kabiliyettedir. Diğer mahluklarda bu genişlik ve ölçü insandaki gibi değildir. Bu yüzden insan kainat ağacının meyvesidir. Ağacı gerekli ve önemli kılan şey ise meyvesidir.

Kainat, bütün unsurları ile insana hizmet edip ona odaklandığı için, bir nevi kainatın varlık sebebi insandır. İnsan olmasa, kainatta olmaz. Bu yönü ile insan, kainatın varlık gerekçesi oluyor. Yani bir nevi kainatın varlığına ve devamına insanın ibadeti gerekçe ve gaye noktasından sebep ve kayyum oluyor. Tıpkı ağaca meyvenin sebep ve kayyum olması gibi.

Özet olarak insanı kainata direk yapan sır ve vazife, külli ve cami mahiyetinin külli ve cami kulluğudur.

(1) bk. [Lem'alar, Otuzuncu Lem'a, Altıncı Nükte.](#)